

שיעור ז': סימן צב' סעיף ד'

בענין דין איסור דבוק

א) מקור איסור דבוק

גמ' חולין צח (.) "אמר ר' יהושע בן לוי בר קפרא כל איסורין שבתורה בס"ג
גמ' חולין צז (: "אמר ר' חנינא" עד "ובקדרה" ורש"י שם
משנה חולין צו (: "ירך שנתבשל בה גיד הנשה" עד "אסורה"

קושיית הראשונים על המשנה:

תוס' צו (: "אם יש בה" מהמילים "משמע קצת" עד "והאי לפירוש"
תוס' הרא"ש צו (:

ב' מהלכים בראשונים:

1. דעת הר"י מובא בתוס' שם בסוף "והכא דקאמר" עד הסוף וכן בתוס' הרא"ש שם
2. תלמידי רש"י מובא בתוס' הרא"ש שם "ומטעם זה" (וכן רבינו יהודה בר' יצחק מובא באור זרוע הלכות גיד הנשה אות תנב') ביאור הגר"א סימן צב' ס"ק יט'

ב) ב' ביאורים ביסוד דין איסור דבוק

א. טעמים

1. שמא נשאר לבד, או חוץ לרוטב –
סמ"ק (סי' ר"ה ד"ה הלב, "הלב מחוב' באחת מהם יש לחוש שמא תשאר אותה חתיכת לבדה במעט רוטב ותהא חתיכה נעשית נבלה מפני הלב הדבוק בה ואין בה ס' ויפלוט ברוטב ויאסור אחרת, ואותה אחרת תאסור אחרת, וכן כשמשימין החתיכה בפשיטתא ויש שם שומן שמא נימוח השומן תחילה תחת החתיכה שהלב תלוי בה ותהא נעשית נבילה ואחר כך תהא הסמוכה לה ויאסרנה וכן כולם או"ה (כלל כ"ח דין ג'), "והטעם מפורש בסמ"ק ... חיישינן שמא פעם אחת נשאר לבדו ברוטב בסוף העירווי או שמא הוציאוה פעם אחת רותחת חוץ לקדירה ונעשית נבלה") (אורחות חיים (מאכ"א אות צ'), כל בו (סי' ק"ג),
2. ממהר לבלוע –
לבוש (סעי' ג') "הוא בלע תחלה ונאסר, ושוב אינו חוזר וניתר יד יהודה (הקצר ס"ק כ', הארוך ס"ק י"א, סי' ע"ג הארוך ס"ק י"ד ד"ה והנה, סי' צ"ב הקצר ס"ק כ"ו, הארוך ס"ק י"ט, "דעיקר טעם דדבוק היא מחמת דממהר לבלוע אבל לא חיישינן כלל שמא הי' פ"א חוץ לרוטב זולת בנולד לנו רעותא לחוש כדלקמן סי' ק"ז ואף שם מקילין הרבה ...") (" פרישה (ס"ק ה'), ב"ת (ריש ס"ק ה'),

ב. הסבר מחלוקת בין הראשונים

ג) נפקא מינות

א. איסור דרבנן

פמ"ג (סי' צ"ב מש"ז ס"ק י"ב, הנהגות הנשאל עם השואל סדר ג' אות ל"ח)
חוו"ד (סי' צ"ב חי' ס"ק ט'), בדה"ש (סי' צ"ב ס"ק ס"ח).

ב. אינו דבוק בתולדה

1. ט"ז (סי' צ"ב ס"ק י'), "נלע"ד בדג שנמצא שרץ או חתיכת שרץ בראשו ונתבשל כך עם שאר הדגים דבעינן ס' נגד כל הראש של דג דחד דינ' וחד טעמא הוא עם שנמצא במיעיו והיינו דוקא באיסור דאורייתא
2. חוו"ד (סי' צ"ב חי' ס"ק ט', בי' ס"ק ה')

פמ"ג (סי' צ"ב מש"ז ס"ק י"ב) -- בדה"ש (סי' צ"ב ס"ק ס"ח).

ג. הר צבי (יו"ד סי' פ"ז)

מוקף מכל הצדדים

תו"ד (סי' צ"ב חי' ס"ק ט', בי' ס"ק ח')

טוב טעם ודעת (קמא, סי' קכ"ה, הביא דברי החו"ד הנ"ל, וכתב שדברי החו"ד לא נהירין ויחיד הוא בזה)

ד. בכבוש.

1. מנחת יעקב (כלל ג' ס"ק ב'), פמ"ג (סי' ס"ט שפ"ד סוף ס"ק ס'), בדה"ש (סי' צ"ב ס"ק ס"ט, בי' שם ד"ה האסור, "ומוכה מדברי הפוסקים שגם בכבוש יש להחמיר באיסור דבוק כמו בבישול").

2. יד יהודה (הארוך סוף ס"ק י"א, סי' צ"ב הקצר ס"ק כ"ז, הארוך ס"ק כ'), "דבכבוש מע"ל אין לחוש כלל לאיסור דבוק ואין לאסור גם אותה חתיכה שהאיסור דבוק אם יש ס' נגד האיסור בצירוף הכל".

ד) פסק הלכה

פוסקי ספרד:

בית יוסף סימן קו' אות ב' ושלחן ערוך קו' סע' ב'

פר"מ שפ"ד שם ס"ק ו'

פרי"ח (ס"ק ט"ז, סי' ע"ג ס"ק כ'), "ואנן לית לן הני חילוקי דינים", שלחן גבוה (ס"ק י"ד), מחזיק ברכה (ס"ק ד'), זבחי צדק (ס"ק כ"ד), כה"ח (ס"ק ל"ה, ס"ק מ"ד), ילקוט יוסף (סעי' ג', סי' ע"ג סעי' כ').

פוסקי אשכנז:

דר"מ סי' צ"ב ס"ק א', שו"ת רמ"א סי' צ"ה אות י')

רמ"א (סעי' ג', סי' ע"ג סעי' ו', סי' צ"ב סעי' ד', סי' ק"ה סעי' ט', "וכן נוהגין") יש"ש (חולין פרק ח' סי' מ"ט), לבוש (סעי' ג')

ט"ז (סימן עב' ס"ק ט'), ש"ך (סי' ק' ס"ק ח'), פמ"ג (ס' הנהגות השואל עם הנשאל או"ה סדר ג' אות ל"ז

גרי"א (סי' ע"ג ס"ק כ"ו, סי' צ"ב ס"ק י"ט).

חכ"א (כלל ל"ד) וערה"ש ס' עב' סעי' ט'

טעם א':

דר"מ סי' צ"ב ס"ק א' וט"ז (סי' צ"ב ס"ק י')

טעם ב':

ש"ך (ס"ק י"ח), "הטעם דאותה חתיכה שהאיסור דבוק בה ממחרת לבלוע האיסור תחלה ונעשית מיד נבלה"

גרי"א (ס"ק י"ז, "דהחתיכה הדבוקה ממחרת לבלוע ונעשית מיד נבילה, ערה"ש (סי' ע"ד סעי' ג', "דטעמא דאיסור דבוק הוא מפני שחתיכה זו בולעת תחלה ונעשה נבלה").

בדה"ש (סי' צ"ב ס"ק ס"ח). – להחמיר כשניהם

